

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Öfweborgska Magazine.

Torsdagen, den 18 September 1766.

Slut af Presteståndets betänkande öfwer Ryrkoherden Frisii angina försälsse i Religionen. (Se N:o 37)

Däremot hafwer Presteståndet intet annat pröfwa och stönja kunnat, än at Herr Biskopen först allena, och sedan med Consistorium, hafwer 1) al-lenast af et riqte föränlåten, strax nästan försträngt antagit saken och hånne dröfwit; 2) icke uti alle fattat wäl meningem uti Uttoget, och där införda Phi-lippi ordasätt; icke heller 3) allestädes blifwit wid dem allena, utan pådröf dem endels främmande förstånd; funnit också 4) mödosamt, at statta och wärdera sine upfatte och Frisii tillagnade wilskarelse ord af sammanhangets no-ga beerragande; sammaledes och 5) icke hållit nödige, eller och förgatit, kasta afseende på andre wære lärarens ordasätt, som öfwer samma ämne med Phi-lippus bruka äfwen lika ord at tala och i lika förstånd, men i det stället de-förmente fel wägandes af blotta orden, strax mycket stäpar; ej heller 6) we-lat Frisii förklaringar, genom bref och inställelse i Consistorio, höra, utraga, eller det minsta gälla låta; ja icke 7) det minsta nöge fatta af hans afböns-Prise, om aldeles afstående från sådana ord; utan hållre 8), emot löfte om ensides sakens afhandling, dragit hånne i huset för rått; och 9) sedan honora esterlåtet war rela hem til sit rum och ämbets förrättande, hos Kongl. Ma-jestät andragit saken och selen stäpar, bref utwerkat, at han, Frisius, skulle afståttas ifrån ämbete och wilskor, och samma brefs innehöll sedan werfeligen fullfölgt, oakadt at fordom, wid allmänna möten, bekände och pröfwade fattare njuut lof sin mening at igenwapa, och wid lik händelse i sina tjenster förblifwa.

Lycker alt däröfwe Ståndet här af sluta kunna, 1) at Herr Biskopen fuller wisat något wakande i sit ämbete; men 2) icke warit lyckosam, at med saken, som sig bör, omgå; icke heller 3) waga intagit eller statta Uttogets förstånd, och Frisii enkaldiga upfat, orsakerne til werkets begynnelse och görande, samt annat stilt, hwaraf han kunde ester billighet hollas saklös; desförutan och

4) ej nogsamant affeende burit därpå, at werket icke war af trycket utspribt; och 5) ännu mindre welat höra eller annama någon Friisi förklaring; eller och 6) låtit affbönen rum finna, til hwilken doch Friisus klagat sig icke af hel frihet wara förmådder, utan har måst, för nöd skull och til at rådda sin wälfärd, afbedjo, hwad han med Philippus skulle profwas hafwa felat; förbehollandes sig altid sin egen säkra renhet i religionen, däruti han intet sel nån- sin wederkänt eller wederkänna wille; utan 7) dragit saken genast, emot Friisi förmodan, inför Kongl. Majestät, och sedan han war ifrån Consistorio hem förwist til sin församling, at hånne icke mindre sedan, än förr, i Ordet för- bat sielt besallningsbrefwen om Friisi affättning; och sålunda 8) misbrukat öfwerheten, och fört Friis på stort fall: tycker alt därföre, Kongl. Majestät wäl underrättad hafwa kunnat unna Friis, wid slikt bestäffenhet sin nåd, och icke et så stort straff låtit honom öfwergå. Hwarföre ännu underdånigst Kongl. Majestät til nådigst betänkande hemställes, 1) om icke ofstämälte Friis må kunna åter komma til sin lägenhet igen, wilkor och heder, eller war- da med en annan fördelagtig försörg, at han icke uti sin olycka undergår; så wäl som 2) betänkandet öfwer den inlagda berättelse, som en sådan olägen- het förorsakat hafwer. Actum Stockholm den 25 Sept. 1668.

På samtelige Presteståndets wagnar,

Samuel Enander.

(L. S.)

Bisshop i Linköping, och nu Vice-Präses i Ståndet.

Concordare vidimus

Jacob Ernesti Baden.
P. & Pr. in Anefsöf.

Samuel Engellus.
in Nörshwedinge P. & Pr.

Johannes Petri.
P. & Pr. in Kjelstrup.

Framledne Domprosten i Werid, Herr Doctor S. Bälter har uti sina Anmärkingar öfwer Kyrko-ceremonierne infört, på sidan 393, någon be- skrining om den gamla boken, som kallas Wärfru tiden. Jag wil säg- ga sölsande härtil. Boken är skrifen alraförst på Danska, kallas där den **Danske Worfrue tiden**, och har intet titelblad, men i det stället anføres på sista sidan, at denne tidebog er sat i Paris i Franchetige oc cor- tigeret af Mester Christiern påderffen Cannick i Lund aar es- ter Guds byrd 15 14 Pingers afften. Et och annat stycke är nog, at lära känna denna bönebokens wärde. Til exempel: „Hvo denne efterscressne

bön låser wor Herris ihesu christi naffu til åre er han i bödelig synd oc på fördomenss wey tha omwender Gud naadeliga den synd til Hjerfilds pine at han ej förtabes Fall oc giffwer hannum lifswis frist til at bedre sig = = = " Widare: " Denne efterseffne bön skal läsas for iomfru marias billede i solgiffen * oc haffwer Sixtus Pawe IV giffvit alle som henne läse 11000 aar til aflad Hill allsommeliggste iomfru Maria Guds moder hienmeriges droctning Paradissi port werdens frue = = = " In et stycke: " I den fjerde Sancte Birgittis obenbarelses bok stonder at iomfru Maria sagde til henne denne efterseffne bön lärde ingen dig uden min käriste Søn ihesus Christus thi hin är mig särdeles tacknemlig. " Får jag lof at också anföra början af bönen til de hellige tre Konger? " O i hellige tre Konger Jaspas. Melchior. oc Balthazar. Jeg beder eder wed eders naffu at i wille hielpe och tröste mig = = = " Af böner i sådan småt består hela boken.

Hwilket utseende och tillstånd i wår Swenska församling för 240 år sedan! Så at den aldrig tillfyllest berömde Konung Gustaf intil otålighet beklagade uti Årkebiskopens närvaro, at på Swenska platt ingen bok utkommit, som kunde med uppbyggelse läsas, mer än denna enda, som utligen hunnit ifrån Danmark öfwerfättas, och ändå den späckad med så mycket påswisat småt **. Öswannämde Mäster Christian Petersson war en af Lunds Domherrar, och öfwermåttan arbetsam, så at han skal låtit trycka wid påß 30 sina egna och andras skrifter. Efter sit inträde i Lutherska Kyrkan, har han återkallat de willfarelser som flutit ifrån hans penna, då han ännu war påswisat läran tillgifwen †.

Ibland hans utgifna arbeten är ock en postilla under titel **Tertegns Postill**, en foliant. Den stöter all förnuftig småt, och skal ändå wara författad til läsares uppbyggelse, fast än Guds Ord wrides af en öfwerdrifwen inbildningskraft, och med en art qwickhet wränges eländigt. I. ex. " Någon frågar: men hwarföre lade Maria wår Herre uti en krubba? Ören kunde ju stuckit honom med hornen, och åsnan hade kunnat bita honom? Lucas swarar: Där war intet rum i herberget. Men hwarföre lade hon honom icke när sig i stödet? Det sedde, på det Skriften skulle fullbordas, som säger, det Kristus ligga skulle emellan ofstälige djur, at utaf dem tilbedjas, hwilket ock sedde; ty ören och åsnan föllo för honom på knä. Desutan war det mycket kallt, och Maria hade ej många kläder, lade honom altså i krubban, at ören och åsnan skulle wärma honom med deras andande. Andreligen sedde

† D. å. wid solens upgång.

Regel n. D. 118. f.

nod † Herr Professor. S. Brings Mon. Scan. Vol. I. p. 232.

Redde det oß också til et exempel, at wi skole våra konungar och herrar un-
 bergisne vara. Dren är et stort creatur och har 2 horn, hwarmed förstar
 och herrar i werlden betefnas. Under bild at åsnan, som bar tunqa bördor,
 utmärkas bönder och alimogen: fördenfull lade Maria sin Son, imellan bå-
 da dessa djuren, til et bewis, at så wäl fattige som rike kunna genom honom
 salige warda. Bid slutet at predikningen öfwer i Adwents söndag önstas,
 „at, såsom Christus red på en åsna inuti Jerusalem, han ock wille rida på
 oß til himmelen.“ För åmæts likhet skull, må wal et ställe införas ur den
 gamle Danske rituaal-bogen, som så tyder: „Den anden artikel i messen er
 at Presten utgorger aff sacristier til alteret med messedegnen oc subdegnen oc
 stonder emellen den baade. det beregner oß at den tid ihesus war fød da
 lagde iomfru maria hannum i krubben mellem dren oc ajenen.“ Sådane
 oandelige föreställnings-satt hafwa blifwit alt mer och mer utträngde af de
 söna werensaper: och om emot förmodan än sinnas någre, som antingen i
 predikningar eller skrifter misbruka sit wett med människo-tunder, och under
 hwart ord swarfwa på egen hand utan bewis någon så kallad andelig bety-
 delse, eller ock öfwer måttan heka och uttänsa liknelser som i Guds Ord före-
 komma; så göra de sig utmärkte med et liberie, som wäl kan behaga, men
 aldrig gagna, den okunniga hopen, utan swarare styrker man wære twiflare,
 liksom wore det angeläget för religionen, at folket ändteligen skal hollas i mör-
 ker och sämiska.

Stads-Nyheter.

Inkomne äro Stepparne Peter H. Koct ifrån Korck med kött, fläst och smör, Claas
 Nieman ifrån Amsterdam med varlast, Jöns B. Helst ifrån Eropwytt med salt,
 Gierck Hornens ifrån Amsterdam med paabus-gods och tunneband, Charles Ken-
 ney, jun. ifrån Toriborn med stenkol, Axel Grönberg ifrån Köpenhamna med varlast,
 Thom. Brown ifrån Ahlsborg med dito, Robert Kneale ifrån Air med dito, Cornelis
 Claasens Eyslander ifrån Amsterdam med dito, Obbe Eden ifrån dito med dito, John
 Swan ifrån Lieth med dito, Dene Matthenues ifrån Amsterdam med dito.

Utgångne äro Stepparne Robert Tod til Lieth, Andrew Morvifon til Whitby,
 George Forbergill til Newcastle, John Hooke til Hull, Widgott Stonehouse til Lon-
 don, James Donnie til Alover, och Robert Murray til Irvine med järn och bräder.

Kundgörelser.

Den 23 dennes, som är en Tisdag, klockan 10 före middagen, kommer afledne
 Guldsmeden Niof Fernlöfs hus och gård på Drottninge- och kyrko-gaterna til den
 mestbudande at försäljas, tillita med guld, silfwer, ten, koppar, malm, mässing,
 blått- och järn-saker, speglar, bord, siolar, säng-ställen, säng-lin- och mans gång-
 kläder, samt en Chaise och allehanda husgeråds saker.

Skulle någon i denna eller andra weckan vara sinnad at resa til Stockholm land-
 wägen, och wille taga med sig et last för en väst, emot betalning, anmälde den sig
 hos Herrar G. Bellenden och Compagnie.